

DEL MODERNISME A LA GUERRA CIVIL

Gelida, de juny a setembre de 2009

Les dues fites que emmarquen aquest període de la nostra història, el **modernisme** i la **guerra civil**, han pres en els darrers anys un relleu segurament impensable fa no massa temps. La primera s'ha convertit en un element clau en un conjunt nombrós d'ofertes de turisme cultural, mentre que la segona ha emergit com un clam de coneixement contraposat a un silenci imposat just ara fa 70 anys.

Gelida no ha estat aliena ni al que assenyalen aquestes dues fites ni a tot el que va passar entremig. Als nostres carrers, en el nostre paisatge, encara en el record d'alguns, es conserven traces d'aquest període de la nostra història. Alguns articles i llibres en són també testimoni.

Però darrera les cases modernistes, les noucentistes, de l'urbanisme que anava configurant Gelida, de les fonts, del castell... traspua la vida dels que van protagonitzar la història. Són, ni més ni menys que les persones que els va tocar viure, i alguns morir, dins aquest període de temps. D'alguns se'n parla per la projecció o les conseqüències de les seves activitats; d'altres per les que van patir; d'altres són quasi anònims avui, quan no del tot, però no per això deixen de ser rellevants.

No va ser un període fàcil, molt al contrari. És un temps de transformacions tecnològiques, econòmiques, culturals, ideològiques... que modelaran un món nou, que obre noves esperances. Però aquest modelat posa al descobert els qui no volen perdre els privilegis i, alhora, el fet que la forma que ha de prendre i la manera d'assolir-lo no són iguals per a tothom.

Avui volem aprendre i no cerquem culpes, sinó causes que ens ajudin a comprendre per poder

construir saber. És per ajudar a saber, a descobrir, que hem dissenyat aquest programa d'activitats que es desenvoluparà des de juny fins a finals de setembre. Per aprendre i gaudir d'un temps, d'uns espais i d'unes activitats que conviden a sortir de casa. També, per què no, per gaudir d'algunes lectures i audicions.

És una descoberta a mida de casa nostra per trobar de quina manera el que ens explica la història general es fa present entre nosaltres. És quan ens acostem que descobrim com els grans pensaments, les il·lusions, les esperances... es contaminen de mesquinesa, avarícia i egoisme i, sovint, les malbaraten. Per veure com noves i grans il·lusions es van esvaïr. Per entendre com la por s'apodera de la convivència. Cal aprendre.

Amb aquest esperit hem agrupat un seguit d'activitats per endinsar-nos en el temps que transcorre des de l'arribada del **modernisme** a Gelida fins a la fi de la **guerra civil**. És un recorregut per l'evolució de la societat i de la creació artística musical, literària, arquitectònica, etc., que ha deixat la seva empremta a Gelida. També per conèixer les formes de vida, la contraposició de les idees, els esdeveniments que van dur, finalment, a una de les etapes més tràgiques de la nostra història recent, culminada amb l'exercici cruel de la venjança.

Un recorregut per a prevenir que el silenci imposat no es torni a confondre mai més amb la pau. Un recorregut per a reivindicar-la.

Del 5 al 21 de juny

El **modernisme** serà el que en l'àmbit decoratiu rebrà el nom **d'art nouveau** o **modern style**, al tombant del segle XIX al XX. El **modernisme**, però, esdevindrà a Catalunya quelcom més al vincular-se a l'eclosió d'una burgesia que defineix uns nous hàbits de consum; de concepció del lleure amb l'esport, el teatre, la música, la literatura, etc., i donarà lloc a un moviment artístic que tindrà un dels seus referents en les *Festes Modernistes de Sitges* de 1892 a 1899, impulsades per Santiago Rusiñol. Alhora es vincula també aviat amb el catalanisme i la recuperació política i cultural de Catalunya.

20 de juny

La presència de la música en tot aquest temps serà constant. Per una part per la popularitat que s'expressa en nombroses cançons i en l'existència o creació d'entitats corals, com ara l'*Orfeó Català*; per altra pels canvis en l'estètica musical que s'esdevenen en aquest temps; finalment per la importància de la música, els himnes i les cançons vinculades als moviments ideològics del moment i als esdeveniments bèl·lics.

28 de juny

La creació d'entitats corals després de la fi del franquisme enllaça sovint amb la recuperació dels moviments culturals i musicals estroncats per la guerra civil. Entitats com al *Coral Vallbardina* obren amb la seva fundació l'oportunitat de recuperar un associacionisme cultural que fa la música més propera i que combina el repertori de concert amb la música de perfil més popular.

1 d'agost

El Jazz anirà prenent entitat musical pròpia des dels inicis del segle XX fins el 1912-14. Es popularitza amb l'*Original Dixieland Jazz Band* de Nick La Rocca i els seus enregistraments a partir de 1917. A Catalunya s'introdueix de manera definitiva a través del *Hot Club de Barcelona*, fundat el 1936, que promourà les primeres actuacions d'artistes estrangers d'aquest gènere a casa nostra.

10 de setembre

Aquesta pel·lícula, filmada a Gelida sota la direcció de Jaime Camino el 1976 i amb la intervenció de nombrosos gelidencs, ens ofereix una visió de la forma com una família burgesa viu l'inici de la guerra civil des del seu lloc d'estiu i els esdeveniments posteriors un cop han decidit quedar-se al poble a l'espera que finalitzi el conflicte. Un retrat encertat de les pors i contradiccions a les que ens porten situacions límit com una guerra, ni que sigui viscuda des de la perifèria, mirant d'esquivar-la.

Del 10 al 27 de setembre

Ofegats durant dècades sota el silenci imposat, emergeix avui la cruel realitat dels bombardeigs franquistes que va patir el Penedès al llarg de la guerra civil i en especial durant les darreres setmanes del conflicte. 178 persones van perdre la vida sota les bombes, sovint en objectius allunyats d'interessos estratègics i situats, en canvi, als nuclis habitats seguint un guió de desmoralització i aterrimnt de la població civil. Gelida no va estar absent en aquesta estratègia, tot i que no va provocar víctimes. Una bomba va ser llençada al peu de l'indret que avui ocupa el Centre d'Interpretació del Castell. Una granada sense explotar va ser recuperada durant les excavacions arqueològiques en aquest espai l'any 2000.

27 de setembre

Modernisme, noucentisme, música... es troben a manera de síntesi a la *Casa Pomar* que va servir d'escenari, també, per a la pel·lícula de Jaime Camino. Segurament és el millor indret per tancar aquest cicle iniciat el mes de juny, tot celebrant ara les *Jornades Europees del Patrimoni*, aprofitant la generositat dels seus actuals propietaris, que ens obren amablement les portes de casa seva.

EXPOSICIÓ: 9 rutes modernistes a prop de Barcelona

Sala d'exposicions de l'Ajuntament de Gelida (C. Barceloneta 12-18)
Horari: dissabtes de 12 a 14 h i de 19 a 21 h; festius de 12 a 14 h.
Activitat gratuïta.

CONCERT I PROJECCIÓ D'IMATGES ANTIGUES DE GELIDA: *Oriol Castellví & Xavier Jorba*

Plaça del Castell, a les 22:30 h.
Servei gratuït d'autobus des de la plana del castell a partir de les 21:30 h.
Preu de l'entrada: General: 10 €. Socis AACG: 8 €. Nens de 9 a 14 anys: 6 €. Menors de 9 anys: gratuïta.

CONCERT DEL 25è ANIVERSARI: *Coral Vallbardina*

Església de Sant Pere del Castell, a les 19 h.
Amb la participació de: *Quartet de corda Corelli*. Orgue i piano: *Andrea Sanz Lorente*. Direcció: *M. Carme Julià i Agustí*
Preu de l'entrada: General: 10 €. Socis AACG: 8 €. Nens de 9 a 14 anys: 6 €. Menors de 9 anys: gratuïta.

CONCERT DE JAZZ: *Terrassa Dixie Sextet*

Plaça del Castell, a les 22:30 h.
Servei gratuït d'autobus des de la plana del castell a partir de les 21:30 h.
Preu de l'entrada: General: 10 €. Socis AACG: 8 €. Nens de 9 a 14 anys: 6 €. Menors de 9 anys i socis de la FCCC: gratuïta.

PROJECCIÓ COMENTADA DE LA PEL·LÍCULA: *Las largas vacaciones del 36*

Plaça de la Vila, a les 22:30 h.
L'acte comptarà amb la presència d'algunes de les persones que van impulsar la realització de la pel·lícula.
Activitat gratuïta.

EXPOSICIÓ I CONFERÈNCIA: *Els bombardeig franquistes del Penedès, 1937-1939*

Exposició a la Sala d'exposicions de l'Ajuntament de Gelida (C. Barceloneta 12-18)
Horari: dissabtes de 12 a 14 h i de 19 a 21 h; festius de 12 a 14 h.
Activitat gratuïta.

CONFERÈNCIA - 18 de setembre

Conferència a càrrec de Ramón Arnabat (historiador i president de l'Institut d'Estudis Penedesencs)
Sala de Plens de l'Ajuntament de Gelida, a les 20 h.
Activitat gratuïta.

JORNADES EUROPEES DEL PATRIMONI: *Racons de patrimoni*

Ruta Modernista de Gelida
Sortida de la plaça de l'Església a les 12 h. Activitat gratuïta
Concert de música romàntica, modernista i noucentista a la Casa Pomar
Marta Polo i Cartró, mezzo soprano, i *Josep Buforn Galan*, piano.
Casa Pomar. Av. Colomer, 21. A les 18:30 h. Activitat gratuïta.

PER FER (del 13 al 31 de juliol)

Taller de restauració de mobles antics (a càrrec de l'Associació d'Amics de les Antiguitats)

Durada: 30 hores

Horari: dilluns i dimecres de 17 a 20 h. i dijous de 17 a 21 h.

Inscripció: 250 €. Inclou els materials del curs (socis de l'AACG 240 €)

Informació i inscripcions: Centre d'Interpretació del Castell de Gelida

PER LLEGIR

Llibres:

Societat Corals Artesans - Agrupació Coral Intimitat 1897-1997 (E. Carafi, 1998)

Memòries i vivències de la guerra civil i la llarga postguerra (R. Tarrida, 2005)

República, Guerra i Postguerra a Gelida (A. Guiu, 2006)

Articles:

El modernisme a Gelida (E. Carafi i J. Civil. Programa de Festa Major de Gelida, 1972)

L'arquitectura del primer Modernisme a Gelida com a fonament popular (J. Rosselló. Programa de Festa Major de Gelida, 1989)

L'arquitectura i l'urbanisme d'estiu a Penedès (J. Rosselló. Miscel·lània Penedesenca 13, 1989)

L'anàlisi urbana, arquitectònica i històrica i la bibliografia local (Gelida 1906-1988) (M. Julià. Miscel·lània Penedesenca 15, 1991)

La incidència de l'arquitectura de Juan Pascual i Batlle en la conformació de la Gelida actual (J. Rosselló. Programa de Festa Major de Gelida, 1992)

Els Mas, nissaga de paletes, constructors i arquitectes de Gelida (J. Rosselló. Programa de Festa Major de Gelida, 1993)

Calendari:

Patrimoni arquitectònic de Gelida: eclecticisme, modernisme i noucentisme, s. XIX-XX (E. Carafi. Calendari de l'Esbart Rocasagna, 1990)

PER VISITAR

Ruta modernista de Gelida

Recorregut guiat per nou cases modernistes del centre de Gelida: Cal Boada, Casa Delgado, C l'Adela o Casa Figueras, Cal Palahí, Casa Folch, Ca la Sara, Cal Jové, Can Valls o Escoles Velles i Casa Pallejà.

La ruta s'ofereix l'últim diumenge de cada mes si hi ha un mínim de 8 persones inscrites. També s'ofereix en dies i hores convingudes amb un import de 24 €, per a fins a 8 persones. Cal fer reserva prèvia al Centre d'Interpretació del Castell.

Duració: 1 h. 30 min.

Preus: 3 €; 2,5 € grups (mínim 12 persones). Gratuïta per a menors de 9 anys.

Castell de Gelida

Visites guiades al Castell de Gelida, en diferents modalitats i audiovisual del Castell de Gelida. De dimarts a diumenge a les 10:30 i a les 12:30 h. De l'1 de juliol al 15 de setembre els caps de setmana i festius a les 11:30 i a les 17:30 h. També s'ofereixen en hores convingudes.

L'entrada als concerts dels dies 20 i 28 de juny i 1 d'agost és gratuïta per a tots aquells que compleixen 18 anys el 2009, i si a més vénen amb un o una acompanyant, li farem un descompte del 50%.

Organitzen

AJUNTAMENT DE
Gelida

Regidoria de Cultura
Patronat Municipal de Cultura

Amb el suport de

Diputació Barcelona
xarxa de municipis

 Consell Comarcal de l'Alt Penedès

Amb la participació de

ASSOCIACIÓ D'AMICS DE LES ANTIGUITATS

Agraïm la col·laboració de *Jordi Marimón* i de la família *Xuriguera - Rico*

INFORMACIÓ

Centre d'Interpretació del Castell de Gelida

Camí del Castell s/n

Apartat de correus 252

08790 - Gelida

Telèfon: 93 779 01 46

E-mail: aacg@castellgelida.org

Web: www.castellgelida.org